

S. WINCHESTER, S. JUNGER, D. MURPHY, E. MACARTHUR, S. WHEELER & R. FIENNES — Ziemia. Nieujarzmiona Planeta. Wulkany, huragany, tsunami, powódzie. National Geographic. Wydawnictwo G + J RBA Sp. z o.o. & Co. Spółka Komandytowa, Warszawa 2004, 320 str., indeks

Wydawnictwo albumowe największej na świecie naukowej i oświatowej instytucji *Towarzystwo National Geographic* zawsze budzi zainteresowanie pięknem, często wręcz arcyzmem zamieszczanych zdjęć. Nic w tym dziwnego, towarzystwo bowiem skupia nie tylko znakomitych naukowców, popularyzatorów wiedzy, ale również artystów-fotografików. Wielu badaczy i podróżników stało się powszechnie znanych właśnie dzięki swoim wspaniałym fotografiom, wykonanym w trakcie podróży. Staranny dobór zdjęć czyni z Towarzystwa National Geographic liderea przyrodniczej fotografii. Zdjęcia możemy podziwiać zarówno w licznych wydawnictwach albumowych, jak i w miesięczniku *National Geographic*.

Prezentowany album mięci w sobie coś specyficznego. Na jego wyjątkowość wpływa przebijający szacunek do nieożywionej przyrody i do sił, dzięki którym możliwe jest ludzkie istnienie. Nasza egzystencja w każdym momencie może zostać unicestwiona, nie przez kaprysy natury, lecz z powodu aktywności powierzchni i wnętrza planety Ziemi. W dziele przebija szacunek do geologii. Najlepiej oddaje to motto zamieszczone na jednej z tytułowych stron: *Cywilizacje istnieją dzięki zgodzie geologii, która może zostać uchylona bez ostrzeżenia*.

Album jest poświęcony katastrofom przyrodniczym, ekstremalnym zjawiskom pogodowym i ciekawym obiektom natury. Składa się z czterech części zatytułowanych: *Ziemia, Powietrze, Ogień i Woda*, w których są przedstawione zarówno żywioły przyrodnicze, jak też największe, najciekawsze, najtragiczniejsze wydarzenia i elementy środowiska abiotycznego. Teksty są krótkie, najwięcej informacji mają bowiem przekazać fotografie. Autorami tekstów jest 12 osób — od wybitnych naukowców (Patricia Moehlan, Haraldur Sigurdsson) i popularyzatorów wiedzy (Karl Kruszelnicki) do podróżników (George C. Band, Ranulph Fiennes, Ellen MacArthur, Dervla Murphy, Simon Winchester) i dziennikarzy (Sebastian Junger, George W. Stone, Sara Wheller). Wszystkie fotografie i zamieszczone do nich opisy poświęcone są formom, zjawiskom, procesom oraz wydarzeniom zaliczonym do kategorii „naj”.

Część pierwsza, *Ziemia*, zawiera fotografie i opisy dotyczące rozmaitych form i elementów krajobrazu oraz zjawisk występujących na powierzchni naszej planety. Znajdziemy tu m.in. najwyższą i największą górę, największą pustynię piaszczystą, największy kanion na półkuli zachodniej, najdłuższy system jaskiń, największy krater meteorytowy i wulkaniczny, najbardziej suche miejsce, najdłuższy rów tektoniczny, największy rezerwat dzikich zwierząt, najtragiczniejsze trzęsienie ziemi oraz najstarsze skamieniałości. Część druga, *Powietrze*, poświęcona jest różnorodnym zjawiskom atmosferycznym. Przedstawiono tu dziurę ozonową, największe widowiska świetlne, najbardziej wietrzne miejsce, najzimniejsze miejsce, najpotężniejsze tornada, największy wiatrołom, najtragiczniejsze cyklony tropikalne, największe opady deszczu i wiele innych ekstremalnych zjawisk pogodowych. W części trzeciej, zatytułowanej *Ogień*, znajdziemy m.in. zdjęcia i opisy poświęcone zjawiskom wulkanicznym. Zawarto tu opisy największych wylewów lawy bazaltowej w historii Ziemi, najaktywniejszego wulkanu, najstarszego wulkanu, najszybszego strumienia lawy, najmłodszego i najszybciej rosnącego wulkanu, najpotężniejszych erupcji wulkanicznych. W części ostatniej, *Woda*, poruszony jest problem zjawisk przyrodniczych związanych z oceanami, rzekami, jeziorami i lodowcami. Są tu opisy najpotężniejszych tsunami, największej rafy koralowej, największego atolu, najszybciej zanurzających się wysp, najdłuższej rzeki, najtragiczniejszej w historii powodzi, najszerzego i najwyższego wodospadu, największego skupiska gejzerów, największych gór lodowcowych, najdłuższego lodowca dolinnego, najgłębszej szczeliny lodowcowej, najgłębszych miejsc na dnie oceanów.

Wymienione wyżej informacje, to zaledwie część z około setki opisów. Około 150 bardzo interesujących fotografii przedstawia zarówno zdumiewające zjawiska, jak i niezwykle miejsca na naszej planecie.

Ziemia. Nieujarzmiona planeta to dzieło niezwykle, po które z przyjemnością sięgnie uczeń, profesor, laik czy fachowiec. Podobnie jak każda książka *National Geographic* album wzbudza zachwyt piękną formą wydania. Dzieło jednocześnie uczy pokory wobec sił przyrody, obok których nikt nie może przejść obojętnie. Warto zacytować zamieszczony na końcu albumu apel do czytelnika: *Naszą jedyną nadzieją na przetrwanie jest szacunek dla tego, co pozostało na Ziemi i dbałość o jej odnowę*.

Włodzimierz Mizerski